

Remiss på SOU 2020:29 från Frivärld
Till: ju.remissvar@regeringskansliet.se och JU.SSK@regeringskansliet.se.
Diarienummer Ju2020/02293/SSK

14:e oktober 2020

Frivärld - som är en tankesmedja inriktad på säkerhetspolitik, internationell politik och Europa och som ett led i detta arbete beskriver desinformationsaktiviteter, påverkansoperationer och hybridkrigföring i gråzonen - välkomnar utredningen SOU 2020:29.

I den av svenska myndigheter beskrivna gråzonen så är informationspåverkan ett allt mer utmanande område, där statsaktörer använder sig av gamla metoder i kombination med ny teknik för att inskränka svensk suveränitet, beslutsfattande och demokrati.

Frivärld vill lyfta några punkter som är av särskild vikt; det handlar framför allt om stöd för den fria opinionsbildningen och till de personer vars röster i dag hotas av främmande makt.

Frivärld har uppmärksammat detta hot på olika sätt, bland annat nu senast i rapporten ”Kinas attacker för att tysta kritiker”, från september 2020, då vi gick igenom hur den kinesiska ambassaden attackerar ett brett spektrum av personer, företag och institutioner. Här finns forskare, opinionsbildare, medieföretag, människorättsaktivister, politiker, frilansjournalister och till med ministrar i fokus för den kinesiska regimens påverkanspolitik.

Dessa attacker på hemsidan, som har direkta mål i den svenska debattmiljön, kombineras med andra metoder som syftar till att skrämja och tysta. Även om metoderna inte faller under brottsrubricering så har de helt klart i olika former en effekt på det offentliga samtalet.

Även Ryssland ägnar sig åt påverkansoperationer syftande till att skrämja och påverka. I vårt grannland Finland har det omtalade fallet Jessikka Aro, som ledde till rättsliga konsekvenser för några av de skyldiga, kommit att bli en symbol på hur hårdhänt och hänsynslös påverkanspolitiken kan bli mot en enskild individ. Den svenska Säkerhetspolisen konstaterade i samband med att årsboken släpptes 2019 att myndigheten känner till fall av forskare och journalister även i Sverige som attackerats från Ryssland.

Det gör att vi bedömer att 9.2.10 ”Stöd till medieföretag vad gäller att analysera, identifiera och möta otillbörlig informationspåverkan” är för begränsad och inte svarar upp mot det hot som finns.

Den nya myndigheten behöver i stället ges ett bredare uppdrag att kunna ge ”stöd till personer och institutioner aktiva i den politiska debatten” som är utsatta för ”otillbörlig informationspåverkan från främmande makt”. I den här gruppen bör alltså kategorier som politiker, frilansjournalister, debattörer, forskare och andra inkluderas, aktörer som är centrala för en fri press men inte anställda av ett medieföretag.

Vi delar alltså utredningens slutsatser att det finns ett problem med ”otillbörlig informationspåverkan, ofta i kombination med hat och hot”, och konstaterar behovet av att fylla gapet mellan Säkerhetspolisen, polisen och dagens uppdrag till MSB i de här frågorna.

Vidare bör formuleringen ”ska” när det gäller hjälp till medieföretag omformuleras till ”får”, tillsammans med villkoret att myndigheten måste kunna konstatera när en ”otillbörlig informationspåverkan” pågår. En metod från främmande makts otillbörliga

informationspåverkan är att använda direkta eller indirekta mediekkanaler för sina syften, därför behöver formuleringen ändras.

Myndigheten bör få i uppdrag att offentligt årligen redovisa alla öppna identifierade försök till otillbörlig påverkan på den svenska demokratin, där också aktörer pekas ut. Exemplet kan förhoppningsvis inspirera andra aktörer, som medieföretag, till att öppet berätta om påverkansförsök när de inträffar. Det här är ett sätt att både bygga svensk motståndskraft men också att verka avskräckande gentemot främmande makt.

Frivärld anser att myndigheten får sitt uppdrag för sent, med start den 1/1 2022, för att kunna leverera fullt ut till valet 2022. Nio månader för en ny myndighet är en mycket kort startsträcka för en så viktig händelse som ett riksdagsval. En tidigareläggning av myndighetens verksamhet bedöms vara fullt genomförbar. Organisationskommittén kan klara sitt arbete på ett halvår och den nya myndigheten skulle kunna börja verka 1/7 2021. Därför vill Frivärld se att medel skjuts till i vårbudgeten för en tidigareläggning.

Till sist välkomnar Frivärld förslaget att ge inriktningsrätt på signalspaning för myndigheten, inrättandet av ett nationellt råd för att samordna det psykologiska försvaret och att myndigheten placeras i Stockholm. Om verksamheten ska kunna fungera från dag 1 behöver myndigheten ligga i Stockholm, både för att befintlig verksamhet från MSB ska kunna lyftas över utan omfattande kompetensförluster och för att ha en operativ närhet till rikets ledning och andra centrala myndigheter.

Tankesmedjan Frivärld bedriver opinionsbildning inom utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Vårt mål är att stimulera och påverka diskussionen kring vilka idéer och perspektiv som ska styra svensk utrikes- och säkerhetspolitik.

Frivärld är partipolitiskt obundet och vilar på en frihetlig värdegrund. Frivärlds verksamhet är strukturerad kring fyra temaområden: säkerhetspolitik, demokrati och internationell rättsordning, näringsliv och globalisering samt Framtid Europa.

För Frivärld

Gunnar Hökmark, ordförande.
Katarina Tracz, chef.

Stiftelsen Fritt Näringsliv/Frivärld
Box 3037
103 61 Stockholm